

Damijan Močnik

PASIJON PO JANEZU

V okviru Dnevor Škofjeloškega pasijona je bil 30. marca 2012 ob 19. uri v večnamenski dvorani na Trati (Škofja Loka) veliki koncert *PASIJON PO JANEZU, Kantata za orkester, zbor in soliste*. V petih dejanjih sta se odvila drama in hvalospev Jezusovega poslanstva, trpljenja in odrešenja. Besedilo je sestavljeno iz odlomkov predvsem iz Janezovega evangelijskega poročila o Jezusovem poslanstvu, največ pa o njegovem trpljenju. *Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Joannem*, tako se skladba izvirno imenuje in se v latinščini tudi poje, je bil pred škofjeloško publiko izveden drugič, potem ko je ta glasbeno-scenski pasijon v marcu leta 2011 doživel zelo odmevno premiero v ljubljanskem Cankarjevem domu. To veličastno skladbo je napisal Damijan Močnik, čedalje bolj uveljavljen slovenski skladatelj, čigar zborovske skladbe se prepevajo po vsem svetu. Škofjeloški koncert je nastal v sodelovanju s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija, programom DG Éducation et culture EU, Občino Škofja Loka in Sokolskim domom. Koncert so medijsko podprli RADIO SORA, Gorenjski glas, Radio Ognjišče in Družina, d.o.o. Organizator in glavni sponzor koncerta je bila Občina Škofja Loka.

APF

KONCERTNI LIST

PASIJON PO JANEZU ZA SOLISTE, ZBOR IN ORKESTER

Škofja Loka, večnamenska dvorana Trata, 30. marca 2012

Program:

Damijan Močnik:

PASSIO DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI SECUNDUM JOANNEM

- I. In principio erat verbum
- II. Festum Paschae
- III. Gethsemani

- IV. Petrus
- V. Pilatus
- VI. Amor Aeternum

- Dirigent:* **Damijan Močnik**
- Koncertni mojster:* **Benjamin Ziervogel**
 Simfonični orkester RTV Slovenija
 Mladinski mešani zbor sv. Stanislava
 Komorni zbor Megaron
 Mešani pevski zbor Lubnik
- Solisti:* **Historicus – Marta Močnik Pirc**, sopran
Jesus – Marcos Fink, basbariton
Angelus, Ancilla – Theresa Plut, sopran
Pilatus – Matej Vovk, tenor
Petrus – Marko Starbek, tenor
Servus, Centurion – Gregor Palovšnik, bas
- Orgle:* **Klemen Karlin**

Damijan Močnik (1967) se je po študiju in odlični diplomi iz kompozicije v razredu Daneta Škerla na ljubljanski Akademiji za glasbo, kjer je za skladbo *Symphonic movement* za simfonični orkester prejel študentsko Prešernovo nagrado, večkrat izpopolnjeval v tujini, predvsem v zborovodstvu, tudi pri enem najbolj priznanih poznavalcev vokala in vokalne tehnike, švedskem skladatelju Ericu Ericsonu.

Od leta 1993 dela kot profesor in zborovodja na škofijski klasični gimnaziji v Ljubljani, od leta 2000 je umetniški vodja glasbenih dejavnosti v Zavodu sv. Stanislava. Od leta 1986 vodi zборе, med njimi Cerkveni ženski zbor Andreja Vavkna iz Cerkelj na Gorenjskem, tri sezone je vodil APZ France Prešeren iz Kranja, od leta 2003 pa tudi KZ Megaron iz Ljubljane. S temi zbori je ob uspešni koncertni dejavnosti in z inovativnimi sporedi prejel več nagrad na državnih in mednarodnih zborovskih tekmovanjih v Mariboru.

Težišče Močnikovega skladateljskega snovanja je posvečeno človeškemu glasu.

Njegova glasbena govorica se navdihuje v izbranem besedilu, temelji na njegovih ritmičnih in melodičnih pobudah. V melodiki zaznamo oddaljen nadih korala in arhetipskih zvočnih predstav, tudi tistih iz ljudske glasbe. Melodična pripoved pa se v trdnem oblikovnem okviru razvije večinoma v pestro polifono, politonalno in polikordalno strukturo. Močnikova glasba z neposrednostjo, številnimi dramatičnimi okreti, bogato, nenavadno in skrivnostno zvočnostjo navdušuje glasbenike in poslušalce po vsem svetu.

Močnikove zborovske skladbe so zmagale na več slovenskih in tujih cerkvenoglasbenih in skladateljskih natečajih. V domovini objavlja v revijah Naši zbori in Cer-

kveni glasbenik, v izdajah Slovenskega Cecilijinega društva in pri založbi Astrum, v tujini pa tiskajo njegove skladbe v Nemčiji in ZDA. Ob predstavitvi novih orgel v ljubljanski frančiškanski cerkvi je s Komornim zborom Slovenicum prvič zazvenela Missa in organi benedictione, leta 2000 pa je skladatelj doživel izvedbo treh kantat: *Tempus fugit* ob posvetitvi cerkve sv. Jožefa v Ljubljani, *Vode novega neba* ter *Pe-sem moja* je posoda tvojega imena v Kranju ob 200. obletnici Prešernovega rojstva. Kantata *Circulus aeternus* (Večni krog) je bila izvedena pod vodstvom dirigenta Malcolm Goldringa na Mednarodnem pevskem tednu Europa Cantat 2004 v Ljubljani. Leta 2006 je bil povabljen za rezidenčnega skladatelja na Bavarsko glasbeno akademijo v Marktoberdorf, kjer je ustvaril daljšo skladbo za zbor IM-MORALIA. Na povabilo je z uspehom vodil zborovski atelje z naslovom »Skladatelji dirigirajo« na Mednarodnem glasbenem festivalu Europa Cantat 2006 v Mainzu. V oktobru in novembru 2007 je gostoval tudi na zahodni obali ZDA v državi Washington. Njegove skladbe izvajajo številni odlični zbori doma in v tujini.

O svojem najnovejšem delu Pasijon pa avtor piše:

«Že v preteklosti so bili že vnaprej znani izvajalci za skladatelja inspiracija in izziv. Posebej mi je drago, da sem lahko pisal na eni strani za izvajalce, ki so svojo glasbeno pot začeli ob meni in jo tudi z mojo vzpodbudo nadvse uspešno nadaljujejo (Marta Močnik Pirc, Kristina Bitenc, Matija Cergolj, Martin Logar in oba zbora), na drugi strani pa za izvrstnega solista, kot je Marcos Fink. Res je privilegij, da so se njihovi glasovi v mojih mislih oglašali že prej, preden so se sploh znašli zapisani s svinčnikom na papirju.

Passio Domini nostri Jesu Christis secundum Joannem (Trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa po Janezu) je napisan v šestih delih (število šest velja za popolno število – »*numerus perfectus*«, tudi simbol harmonije in ljubezni). Prvi del *In principio erat Verbum* (V začetku je bila beseda) začne Angel a cappella, napove in predstavi učlovečeno božjo besedo, sledi Jezusov prvi spev, v katerem pove tri ključne misli o sebi in svojem poslanstvu: »Jaz sem kruh življenja ...; jaz sem dobri pastir ...; jaz sem vstajenje in življenje ...«. Prvi del se konča z Jezusovim slavnostnim vhomom v Jeruzalem in radostnim vzklikanjem množice: »Hozana, blagoslovljen, ki prihaja v Gospodovem imenu, pozdravljen Izraelov kralj ...!«

Drugi del *Festum pashae* (Slavje zadnje večerje) poje o Jezusovi zadnji večerji z apostoli, napovedjo Judovega izdajstva in se zaokroži z Jezusovo oporoko: postavitvijo evharistije in izrekom zapovedi o Ljubezni: »... ljubite se med seboj, kakor sem vas jaz ljubil ...«.

V tretjem delu *Gethsemani* spremljamo prihod izdajalca Juda z vojaki in Jezusovo prijetje.

Četrti del *Petrus* je posvečen Petrovi zatajitvi. Ko Peter že tretjič zataji Jezusa in zapoje petelin, se kot očitek Petrove vesti oglasi Jezusovo vprašanje: »Življenje daš

zame?« in ostinato zbora: »... še preden bo petelin zapel, me boš trikrat zatajil!« Peter se začne zavedati prelomitve svoje obljube in Jezusove napovedi njegovega greha. Angel ga spomni na Jezusovo zagotovilo: »Jaz sem Jagnje božje, ki odjemlje grehe sveta!« in Peter se spokori.

V petem delu, ki sem mu dal naslov Pilatus, spremljamo izredno zanimiv pogovor med Jezusom in Pilatom, dramatičnost pa mu doda nenehno vključevanje zbora, ki predstavlja judovsko duhovščino in ljudstvo.

Šesti del opeva Jezusovo križanje. Zbral sem Jezusove poslednje besede s križa iz vseh štirih evangelijev, po vzoru skladb »Sedem Jezusovih poslednjih besed na križu«. Orkester se umika, vokalne melodije postajajo čedalje samotnejše. Po Jezusovi smrti zbor enoglasno zapoje ponovitev Jezusove najpomembnejšo zapovedi ljubezni. Pasijon se zaokroži s ponovitvijo začetne melodije prvega stavka: »V začetku je bila beseda ...«, z novim besedilom nam Angel zapoje odgovor na retorično vprašanje: »Katera beseda je bila na začetku?« »Amor aeternum (Večna Ljubezen)«! Nihče nima večje ljubezni kot ta, ki da življenje za svoje prijatelje ...

V glasbenem smislu ima vsaka oseba svoj specifični glasbeni jezik. Jezus deluje umirjeno, dostojanstveno, njegove melodije nas spominjajo na koral, na začetke krščanske glasbe. Kot neizmakljiv temelj njegove besede spremlja bordun, najpomembnejše misli pa zadržani toni v orglah, ki pazljivo spremljajo njegove melodične korake in odzvanjajo v prostoru kot mehko zvoneč zvočni grozd.

V baročnem času je bil po navadi evangelist tenor, v 20. stoletju so skladatelji namesto solista uporabili kvartet (Pärt) ali manjši zbor (MacMillan). Odločil sem se, da vlogo pripovedovalca (historicus) napišem v dramatično arioznem slogu. S svojo okretnostjo in obsegom mi je mogoče nenavaden izbor soprana ponujal resnično velike možnosti izraza, predvsem pa predstavlja učinkovit kontrast izrazito moškim vlogam v pasijonu. Dolgoletno spremljanje pevskega in glasbenega zorenja ter ustvarjalno sodelovanje s sestro Marto Močnik Pirc mi je bilo dobrodošla inspiracija. Spremljava je ostinatna, temelječa v posameznih delih pasijona na določenih harmonskih vzorcih, nekako v smislu chacone ali passacaglie, barvno raznolika primerno besedilu.

Pilat je tenor; z izmuzljivimi melodičnimi in harmonskimi okreti predstavlja svojo naravo. Je zrcalna podoba vseh, ki s tako lahkoto obsojajo (obsojamo) vsevprek, zato sodobno zvoneča glasbena podoba z jazzovsko obarvanimi akordi, spremljavo marimba ...

Vloga Angela je uvedena kot božji glas, ki včasih nastopa samostojno, vedno pa se pridruži Historicusu (pogosto v kanonu ali imitaciji) takrat, ko ta navaja besede nekoga drugega ali citate iz Stare zaveze Svetega pisma.

Zbor je – razen na začetku in ob koncu – večinoma navijaško in hujskaško razpoložen. To je mogoče opaziti v preprosti melodiki in učinkoviti ritmiki. Ni

naključje, da je glasbena misel pri radostnem vzklikanju »hosana« ob Jezusovem vходу v Jeruzalem zelo podobna ogorčenim vzklikom »crucifige«, saj gre za isto množico, za iste ljudi, samo prišepnjena jim je bila drugačna vsebina vzklika ...

Pasijon je komponiran kot zvočno razmišljanje ob Jezusovem odrešilnem trpljenju. Z glasbo sem skušal izpostaviti karakterje posameznih oseb in z orkestrom čim bolj barvito ozvočiti dramatično dogajanje. Jezusovo trpljenje sem postavil v kontekst njegovega življenja in nauka. Izpostavil pa sem nekatera ključna dejanja in dogodke, v katerih se lahko prepozna vsakdo, kristjan ali pripadnik katere koli druge religije ali nereligiozna oseba. Največja priljubljenost in naslednji trenutek največja osovraženost, izdajstvo, zatajitev, obsojanje in obsodba zaradi namišljene krivde in na drugi strani neskončna večna Ljubezen.“

Monika Kartin

